

סילבוס לקורס: סמינר ההיסטוריה של פסיכולוגיה, מדעי האדם ומגדר

History of Psychology and Gender in Modern Europe

שם המרצה: ד"ר מיכל שפירא

קורס מס': 0608420201 שנת לימודים: תשע"ז סמסטר: ב' היקף שעות: 4 ש"ס לתואר: תואר ראשון

השיעורים יתקיימו ביום ד', 16:00-20:00, בניין רוזנברג, חדר 212
שעת קבלה: יום ג', גילמן חדר 376, 13:00-14:00, נא לתאם מראש בדוא"ל
דוא"ל: michal1s@post.tau.ac.il

תיאור הקורס:

הרעיונות והשפה של הפסיכולוגיה, הפסיכיאטריה והפסיכואנליזה משפיעים היום על כל תחומי החיים החל מיחסי גברים ונשים, יחסי הורים וילדים, הדיבור והטיפול בטרומות מלחמה, ההבחנה בין הטרומות והמוסקסואליות והדיבור על מיעוטים מיניים, הטיפול בקשיים נפשיים והקטלוג של ספקטרום הרגשות האנושיים. אולם כיצד התפתחה ההיסטוריה של הפסיכולוגיה, הפסיכיאטריה והפסיכואנליזה וכיצד הגיעו מדעי העצמי הללו לעמדת השפעה כה רחבה על חיי נשים, גברים וילדים בעת המודרנית מהמאה ה-18 ועד היום? הסמינר בוחן מקרוב שאלות מפתח בהיסטוריה של מדעי האדם בתרבות המערב, תוך הדגשת השפעתן השונה של דיסציפלינות אלו על גברים ונשים ועל יחסי מגדר ודימויו. הסמינר יעסוק בסוגיות היסטוריות כגון מגדר והתפתחות הפסיכולוגיה והפסיכיאטריה המודרנית; המדיקליזציה של הבדלים מגדריים ואתניים; רפואה, גבריות ואנטישמיות; הפסיכולוגיה של המיניות ומדע הסקסולוגיה; מדע ומיעוטים מיניים; מגדר, נורמה וטראומה; נשים, גברים ופסיכואנליזה; היסטוריה ומגדר; הלם קרב, מלחמה וגבריות; העצמי המודרני ו"תרבות הפרווק".

דרישות הקורס:

- א. קריאה, נוכחות (עד 2 חיסורים), השתתפות פעילה בדיון, ושתי הצגות של חומרי הקריאה בכיתה (20%) יש להציג פעם אחת קריאה מקריאות החובה ולהוביל את הדיון עליה ולהשתתף יותר מהרגיל ופעם שנייה יש להכין לכיתה הצגה פרונטלית של 30 דקות על חומר קריאה מקריאות הרשות (רפרט בע"פ זה יכול גם לשמש לאחר מכן כבסיס לרפרט בכתב). כמו כן, במהלך הסמינר אפשר גם להציג 10 דקות מסרט או מקור ויזואלי אחר ולדבר עליו—אין זה חובה אך זו המלצה ותמיד מוסיף.
- ב. עבודה סמינריונית או עבודת רפרט :
 1. בחירת ואישור נושא. באחריות כל התלמידים לחשוב על רעיונות ולבוא לפגישה עם המנחה כדי לבחור נושא (10%). פגישות אישיות עם כל התלמידים יערכו במסגרת תוכנית הסמינר בשעות הסמינר. יש להכין לפגישה תיאור של הנושא בשתי פסקאות ורשימה ביבליוגרפית ראשונית.
 2. רפרט או עבודה סמינריונית. ציון העבודה לאחר הגשתה על פי כללי האוניברסיטה והחוג (70%)
- ג. אם יוותר זמן בשני השיעורים של הסמסטר נערוך הצגת העבודות בשלבי הכנה שונים בכיתה. הכוונה היא לקיים דיון בונה בעבודה בכל שלב שבו תובא ולנצל את הקבוצה כדי להעלות בעיות ותהיות ולקדם את העבודה.

תאריכי הגשת העבודות לסמסטר ב' - רפרטים: 3.9.17, סמינרים: 1.10.17

תכנית השיעורים וביבליוגרפיה:

הערה: סדר השיעורים לפי תאריך הוא אופציונלי ונתון לשינויים בהתאם להתקדמות בכיתה.

חומר קריאה:

-- לעיתים נקרא רק חלק מהמאמרים המצוינים כאן. הסילבוס והמודל הם לימודיים ז"א כוללים יותר מאמרים ממה

שנקרא.

-- יש להביא את חומרי הקריאה לכיתה.

שיעור 1 (15 במארס)

הקדמה והצגת הסילבוס ודרישות הסמינר.

שיעור 2 (22 במארס): העצמי הנאור, שיגעון ותחילתה של הפסיכיאטריה המודרנית

- מישל פוקו, *תולדות השיגעון בעידן התבונה* (ירושלים, 1986), עמ' 56-11, עמ' 180-206

-Roy Porter, "Madness and its Institutions", in Andrew Wear (ed.), *Medicine in Society: Historical Essays* (Cambridge, 1992), pp. 277-301

- דרור ורמן ויניב פרקש, "אם אין אני לי": הפרט הנאור בעידן המהפכות, *זמנים* 104 (סתיו 2008), עמ' 62-71

שיעור 3 (29 במארס): מדע, פסיכולוגיה, גבריות וגזענות במפנה המאה

-דניאל בויארין, "נשף המסכות הקולוניאלי: ציונות, מגדר, חיקוי, תיאוריה וביקורת" 11 (1997), עמ' 123-144

-Sander Gilman, *Franz Kafka: The Jewish Patient* (New York, 1995), pp. 41-87

-Jan Goldstein, "The Wandering Jew and the Problem of Psychiatric Anti-Semitism in Fin-de-Siècle France," *Journal of Contemporary History* 20 (1985), pp. 521-52

(5.4-18.4/17), חופשת פסח, אין שיעורים.

שיעור 4 (19 באפריל): סקסולוגיה, הומוסקסואליות, וזהויות מיניות מודרניות

-מישל פוקו, *תולדות המיניות - הרצון לדעת* (תל אביב, 1996), עמ' 7-53, 64-73

-Harry Oosterhuis, "Richard von Krafft-Ebing's Step-Children of Nature: Psychiatry and the Making of Homosexual Identity," in Vernon A. Rosario (ed.), *Science and Homosexuality* (New York, 1996), pp. 67-88

-Jennifer Terry, "The Seductive Power of Science in the Making of Deviant Subjectivity," in Vernon A. Rosario (ed.), *Science and Homosexuality* (New York, 1996), pp. 271-292

שיעור 5 (26 באפריל): היסטוריה, פסיכואנליזה, ומגדר; שיגעון בקולוניות

-Elaine Showalter, *The Female Malady: Women, Madness, and English Culture, 1830-1980* (New York, 1987), pp. 51-73

-זיגמונד פרויד ויוזף ברויאר, "העלמה אנה או (ברויאר)", *מחקרים בהיסטוריה* (צפת, 2004), עמ' 49-75

-Jan Goldstein, "The Uses of Male Hysteria: Medical and Literary Discourse in Late Nineteenth-Century France," *Representations* 34 (Spring 1991), pp. 134-65

-Richard C. Keller, "Pinel in the Maghreb: Liberation, Confinement, and Psychiatric Reform in French North Africa," *Bulletin of the History of Medicine* 79:3 (2005), pp. 459-99

שיעור 6 (3 במאי): מלחמת העולם הראשונה, גבריות והלם קרב

-George L. Mosse, "Shell-Shock as a Social Disease," *Journal of Contemporary History* 35 (2000), pp. 101-108

-זיגמונד פרויד, "מעבר לעקרון העונג", *מעבר לעקרון העונג ומסות אחרות* (תל אביב, 1988), עמ' 95-137

- Catherine Merridale, "The Collective Mind: Trauma and Shell-shock in Twentieth-Century Russia," *Journal of Contemporary History* 35:1 (January 2000), pp. 39-55

שיעור 7 (10 במאי): מפגשים אישיים בשעות הסמינר (חובה)

שיעור 8 (17 במאי): פסיכולוגיה, ילדות, ויחסי הורים-וילדים לאחר מלחמת העולם הראשונה

- Cathy Urwin and Elaine Sharland, "From Bodies to Minds in Childcare Literature: Advice to Parents in Interwar Britain," in Roger Cooter (ed.), *In the Name of the Child: Health and Welfare in England, 1880-1940* (London, 1992), pp. 174-199

- Sarah Hayes, "Rabbits and rebels: The medicalisation of maladjusted children in mid-twentieth-century Britain", in: Mark Jackson (ed.), *Health and the Modern Home* (New York: Routledge, 2007)

-זיגמונד פרויד, "אבל ומלנכוליה", *אבל ומלנכוליה, פעולות כפייתיות וטקסים דתיים* (תל אביב, 2002), עמ' 7-28

-מלאני קליין, *כתבים נבחרים* (תל אביב, 2003), עמ' 53-121

שיעור 9 (24 במאי): מלחמת העולם השנייה: פחד, חרדה והפצצות אוויר; השואה ולימודי טראומה

-Ben Shephard, *A War of Nerves: Soldiers and Psychiatrists 1914-1994* (Cambridge, 2000), pp.169-189

-שושנה פלמן, "בעידת העדות: 'שואה' של קלוד לנצמן", *זמנים* 39-40 (1991), עמ' 5-27

ז'וזה ברונר, "הפסיכואנליזה כנשק: הנאציזם על הספה האמריקנית", *תיאוריה וביקורת* 40 (2012), עמ' 13-34

(30.5-31.5/17), חופשת שבועות, אין שיעורים.

שיעור 10 (7 ביוני): אחרי המלחמה: אנטי-פסיכיאטריה; דה-קולוניזציה; פמיניזם; פסיכולוגיזציה ותרבות פופולרית

-Digby Tantam, "The Anti-Psychiatry Movement," in German Berrios and Hugh Freeman (eds.), *150 Years of British Psychiatry, 1841-1991* (London, 1991), pp. 333-50

-Tara Zhara, "The Psychological Marshall Plan: Displacement, Gender and Human Rights after World War II," *Central European History* 44 (2011), pp. 37-62

-אווה אילוז, *אינטימיות קרה* (תל אביב, 2008), עמ' 107-150

שיעור 11 (14 ביוני): מגדר, פסיכולוגיה, פסיכולוגיזציה ותרבות פופולרית

-אווה אילוז, *גאולת הנפש המודרנית: פסיכולוגיה, רגשות ועזרה עצמית* (תל אביב, 2012), עמ' 29-109

-קרול גיליגן, *בקול שונה* (תל אביב, 1995), עמ' 49-85

-ננסי צ'ודורו, "שיעתוק האמהות – פסיכואנליזה והסוציולוגיה של המגדר", *דרכים לחשיבה פמיניסטית* (רעננה, 2007), עמ' 87-135

שיעור 12 (21 ביוני): תרבות הפרווק והפרעות נפשיות; דיון בעבודות בכיתה

-פיטר קריימר, *פרווק - התרופה של שנות ה-90* (תל אביב, 1994), עמ' 17-101

-אליזבת רודינסקי, *מדוע אנו זקוקים לפסיכואנליזה בימינו?* (תל אביב: רסלינג, 2005)

-David Healy, "Good Science or Good Business?" *The Hastings Center Report* 30: 2 (2000), pp. 19-22

שיעור 13 (28 ביוני): דיון בעבודות בכיתה (הצגה של נושא ומצב העבודה במשך כ-5 דקות)